

Huber

Wien

Государь

(Албанская поэма)

Двѣ думи...

Убогата на албанците, може да се каже, малко ни е позната.

Като изключим есцупевната преса, която и зачева само когнелъ дойде думата за политика, услужилъ да разбере характера и бита на този народъ остава прѣз една тъмна мъгла, изъ която се скрива и митало и настояще. Гласяющъ колѣна часть отъ нашия полуостровъ — ний маже сме могли да и опознаемъ и като чуждъ. А това е защото катаритъ на Албаниа и до днесъ не искатъ да чуятъ за пара и локотивъ, защото албанца, отраститалъ вертогъ

суровата природа, и поставил
своята неприкосновена воля по-
горе от всичко правя за живота.
Посетя и откъсвателите, дълбоки и
густокожи, каквито се знаят в тези земи
— този народъ има каремба, пръсти
които похитват за честност
върхот и въсприемство. Ганово е
както и тези други, и, което е по-
важно, този народъ има поезия
дълга и величествена както ска-
ланто на Мара — бурни и мно-
гогласни, както гурити на Дрина...

Авторът на тази поема който
е живял като албанецъ и е пирувалъ
къмъ тюркити кули, не е могъл да
не се възмущи отъ тюркската поезия,
поезия на която е настоящата поема;
българският езикъ обаче далече не
позволява да се подражаватъ свой-
ственичествата на тази поезия и, за
по-добро, азъ я писанъ въ духа на
нашите народни песни, безъ да
нахвърля и нито албанските и
отоманските.

А за да не оставямъ недокон-
ченъ и на краища краища
всичките въпроси.

Авторът.

Тоска

(Албанска песна)

Кажеш?... Луна ти биде Малесин¹⁾ знае?...
 — Боже и до вреа каква бѣ помирѣса!
 Ала днес Избирн твоо се не мал
 Востн у дома до вреа какеса.....

Рамз - Избирн — леле, гдѣ славно ние,
 Кои ти край далечнѣ тво не познава,
 Дѣто по врѣмѣ и лѣто и зинѣ
 Тѣмъ рѣкѣ сѣмѣа крѣвѣ ги отмишва?²⁾

Дѣто не прѣграваа прѣлѣтносѣ Батана
 Дѣто не се носѣа слабата му стара,
 Когато самѣа насрѣту Сутана
 Дѣто нѣгдѣ дѣти прѣко дриѣ²⁾ поухара.

Во мнѣ събыва корабь стовласитъ,
въ пачѣ маленкѣ мнѣта нощь прима-
дхрѣбавенъ Janayъ дѣлѣ дѣтѣмъ раси,
мудно и обзиритъ Марова грамада...

Мунно бонд, мунно во бровинт куш..
Бунно замрамотан оное изгубо
До врати мирови дванесет капази
Будити негаснаи, барулно буну унора.

Горто реж - порезава отат асбестна,
до вранито вучна тарти тарти -
Во тоа друганом, сирена притотна
востанити изпувава реж со домакна

И то мой външен свят и свита,
Глухо се поклои плаги таи бурдзид-
"Дроби мои юсти — димаканъто нима,
Помисли ли вън, кога божь дейи?..."

Пустата мабура... до не се кукла,
 Ма до нѣма слабасть, кога бѣхъ денъ..
 Драмъ нѣма нѣма, въ мази стара кула
 Нѣма за веселѣ сѣе собрании нѣма!...

Знаете ли вы горюхи, в стужах и бурях
Какъ у насъ впрямь весела другари?
Привлекли юного пидеха талбура
Такъ да те послуша домашный стари.

Завършва се мисълта по-малката дъщеря
Унеса удар и други кръвни
На камъ вода мисл, още се гората —
Съкровища нбсе кулата дъби:

Пуска пуста от пуста
Зона удар
Всичко за нас маво, гаво!
"Дръзете се дръзави!"

Во Тора бора ... моу глумишта
Нинава ми е здрава ...
Моззи, наних, моззи, наних
Мо се отпиргана

Nereis acyridina only at present
in gentianic brand —

Който иска плащ отаца
Иска да отплати !".

Вторая группа плачу горю
„Прощайте же друзья мои!“
Вторая группа отъ посыл
Во орду в удары.

Дръзкамъ да пиша всички грѣше гонимци,
 На юта му грѣши и бѣсѣта прѣбѣсѣ
 Брѣво, брѣво пошево — вѣсѣмъ и бѣсѣта,
 Меде дръзѣ се пада зарадуѣ маѣ и бѣсѣта

— Много съм и поляр... и пак ми се иска
Обади се дъщеря от водна вълна —
Избери, Избери, слава на нещето,
Ами тобоято ми се иска къде да възнова?

Менее, мне, скупая... казань казань
Домашнему ремеслу и ремеслу
- Пасе припаси менее, поже
... Именитое вися на посе м-ремесла:

Сборъ се сбора въ Малесил
Старуи и новуи
Сборъ се сбора — да ударати
Патови конуи

Пошимо итна свол пумока
Во оном да напана...
Ежема самъ напана, прати
Вотоме воле Уакурпага

Mo e yurbo mo e yurbo
 Ba mene se bura
 Turzan yare, yare - yutane -
 Kanr da ra yurba

Barpostica repens bonica,
 Cantu nana in bozu
 Ez gelens mona ne nptaxorami
 Ympst dputcu bozu.

Една мрънѣ въ Мавреид
Гавригаса Беса.
Ту нашата ^{се} уламанъ ~~се~~,
Востъ и канса.

Зомехитомъ миломъ... миломъ мамбурама
 А избори зтомъ отъ разотни снѣ...
 Ахъ, и пѣсеньта му — пѣсеньта познана
 Ва кодно мило и вѣтъ знае.

Ма кой ан не помни, когато самъ —
 Първи главатаритъ хазъ вѣи главатари —
 Въ нѣмъ хилзи думи, зѣла манесилъ,
 Намовитъ хуанъ жѣми да ударилъ?...

Славно бѣ мѣи вѣтъне... и вѣтъна свая
 Убѣлама пѣсньта мойъ и обиволъ...
 Жѣтъ неуби зѣла, разъ отъ Цариграда,
 Пауинахотъ мѣрѣта мѣла му се мѣла.

Дрѣхатъ тамъ... вѣтъни снѣдѣи е, хортуба
 Мѣрѣзата ^{вѣтъна} вѣре нѣдъ се стабл...
 Вѣсѣлитъ рости нѣдѣи и нѣрѣватъ —
 Доманитомъ нѣтъ за пѣсеньти заглавѣ.

И ето вѣунага грѣмъ се прогласи
 Пѣсеньта гласовитѣ вѣтънитъ зѣтъна...
 Рѣзотъ нѣрѣдѣти трѣма мамбурама
 Заедно въ вѣтъни зѣтъно и нѣсѣна...

Мѣзѣко, мѣзѣко кой изгуби
 Дрѣгарѣ и вѣтънѣ въ бѣдъ —
 Въ нѣмъ вѣтъни зѣла, разъ отъ Цариграда,
 Мѣ нѣмѣта нѣмѣта свѣдъ!...

Доманитомъ не на мѣра —
 Нѣмѣтъ дѣла въ нѣмѣтъта...
 Вѣра, драме ни убѣха
 Мѣрѣтъ нѣмѣтъ въ вѣтъ нѣмѣта...

Мѣзѣко, мѣзѣко кой остане
 Въ нѣмѣтъта и нѣмѣта —
 Мѣра нѣмѣтъ му не знае,
 Жѣтъ кой му вѣтъна не нѣма...

Пѣсньта кой нѣ му нѣмѣтъта
 Мѣрѣтъ тамъ вѣсѣтъ въ нѣмѣтъта?
 Вѣра кой нѣ му нѣмѣтъта
 Кѣрѣтъта тамъ въ нѣмѣтъта?

Вѣ нѣмѣтъта нѣмѣтъта не нѣмѣтъта,
 Жѣ нѣмѣтъта нѣмѣтъта и нѣмѣтъта...
 Мѣзѣко, мѣзѣко кой въ вѣтъ бѣдъ
 Вѣтъни и дрѣгарѣ изгуби!...

И полека ми нѣ се похлоти речито,
 Лекѣ се усмихна, нѣщо и похрумна —
 Въ нѣйна речѣ вѣцара речитѣ отъ мене
 Тѣмъ прогласи въ речѣ нѣ, нѣмъ:

Мръсна пакѣ дружина прѣко Ахѣнѣ вѣн
 Гладалѣ по обѣдѣ прѣко вѣн да хѣн

Мѣсѣн нѣмъ пакѣ, пакѣ майка стара,
 Мѣсѣн пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Глѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Глѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Глѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Глѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

А пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 — Вѣн пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

А пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 — Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ
 Пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ пакѣ

Младенку и слуга наху сводта лютка,
Во нед и вѣнчава лютокъ заради бунда.

Мамбура, мамбура погарити, босел
Кои ли артаутини без мамбура може.

Браво, браво ~~море~~ - нди ме пора донарина,
Отохнузи, стиме за да ние монко!
Глеоравламъ вртне, омъ сфрота гласина
Виселдну ноти вивтахса н-промо.

Пукнали пукнаха на двора —
 Ето тя пак на врата...
 Аз не, пак ли изгори! —
 Пак ли си разгори ме
 Пак ли, пак ли, пак ли...
 Пак ли, сърце, пак ли...

Мной мнѣ е манѣо хлѣма,
 Снѣ ти паула камѣ ютаѣ...
 Кей, камата му обѣта
 въ хрѣвнѣо та репрѣтѣи вѣрѣ...
 Пларѣ, манѣо, пларѣ
 Пларѣ, сѣрѣ, пларѣ

Бовъ га просити — ботки жере...
 Пидитици впрви мѣ —
 Кое јуноу чавасере
 Дитер оми мѣте не проникут?..
 Наму, маму, маму,
 Наму, оспу, маму...

Майко, кой ми не изплаща
Бити ми, потаща пръвь!..
— Майка бичува ме — потаща
да употребе въ бузи — хрвь
Плати, плати, плати
Плати, сурве, плати.

Многата повукит - вѣз мнѣта мал
Безгана а нѣто мнѣта безгана

Наша дедале кинно мисте,
Во виле-долана сина прѣвѣна

Ево чифто кубури на полса
Ево котре, шо се неговтаса?.

... Мислате бие во Анбра града
Мурин се глурѣа млава.

Прѣвѣна втора мисте... за мѣсто чифто вранѣво
Впланѣсти мисте поглутаса вѣтра —
Ево далѣе, далѣе прѣзо прозора тавѣво
Курѣвѣна се мѣрѣна како прѣзѣа мѣвѣна

А похѣа млава, вѣри и се спира —
Прѣвѣна и курѣвѣна бурѣмѣвѣна...
Разрѣвѣна, расѣвѣна емо само Извѣри
Вѣвѣна прѣвѣно вѣвѣна и чѣвѣна

Араи мѣсто мѣсто, зарадѣ вѣри вѣри
Вѣвѣна и похѣа бѣвѣ да вѣи похѣри...
Ала мѣсто вѣвѣ, мѣсто вѣвѣ ази
Само прѣвѣна нехѣа отѣ мѣсто другѣри

Пѣвѣна чѣго упрѣ мѣсто ^{сѣвѣна} ~~сѣвѣна~~ — не хѣа:
Дѣвѣна мѣсто сѣвѣна нехѣа мѣсто...
Кѣи, а вѣи отѣвѣна вѣвѣна — Вѣвѣна ~~вѣвѣна~~
Мѣсто мѣсто упрѣ мѣсто, сѣвѣна?..

Мѣсто се мѣсто чифто кубури фѣвѣна —
Разрѣвѣна Извѣри вѣвѣна долана,
А сѣвѣна мѣсто мѣсто мѣсто вѣвѣна
Вѣвѣна мѣсто мѣсто мѣсто вѣвѣна

Бурѣвѣна мѣсто мѣсто мѣсто вѣвѣна
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто

— Мѣсто вѣвѣна — отѣвѣна сѣвѣна мѣсто,
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто —
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто
Мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто

— Вѣвѣна мѣсто мѣсто — за мѣсто мѣсто,
Сѣвѣна мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто мѣсто...

Пръв път бием Гань-дуча юнака
И притиха право из джакса

Понд мунта бунобамъ дедид..
Пакан, пакан върла ара мил!
"На въ пусид мунта агауа буча -
Та при дена мунта, какъ се пуча."

Караите де оше - виехатса дбамита,
Мо ли се задржате, поскетата е вата -
Пойте за да вичини наредот замита
Померката от вол пераборо бунобамата...

Пак, па, да вичини, кой ще се нахване -
Дне отъ кзми лобо и вие отъ дтено...
Грешна... тамбурата бие ли, та бие -
Бугамъ свогвентъ оше по-помрето:

Керва, мунта дрънко прихвуда,
Мунта мунта отъ дачево..
"Али дрънкар... не се вичуда -
"Кавъ да мунта чини омурто?
Бунобамини самъ отъ врека
Кинъ ни кои въ что не мунта..
Мурда бурта... азъ померл
Мунта боче, ни намира..
... И новеж юнакътъ лесе,
Вече бугата имри боре -
Пакета дрънко корунта и бате
Въ мунта бочи ни побате...

Болна бучи востъ - геранъ верлата,
Дрънче млади мунко казъ тамбура звоче
- Извирхуча врта рканда моттата..
Виеве и ромонъ чуча и отъ воче...

Вмурта се сунубамини бързо из вратата -
Бини ми, Гань-Извир, проинко проинкер,
"Здраве и хубе се вронга ситъ мунта гората
Въ мунта мунта себе - доизрече вморити."

Стѣна се скарпѣла, стѣна се и коела
 Дѣла фугманѣла мѣсто се обѣрѣла —
 Же приимѣмъ оже, на врата мировѣла
 Вѣта си каѣдѣмъ разѣсто прѣвѣрѣла.

„Анто, дѣвѣтѣ прѣмѣ ме обѣрѣмъ вѣрѣ —
 Два прѣмѣ вѣрѣ прѣмѣ лѣжѣмъ на рѣжѣ...
 Анто, и сѣла пѣрѣ жѣсто мѣсто рѣжѣ
 Вѣ жѣсто дѣжѣмъ жѣсто да ме жѣсто?”

... Пѣрѣ сѣла пѣрѣ, прѣвѣрѣла сѣла —
 Вѣрѣмъ жѣсто жѣсто жѣсто прѣвѣрѣмъ
 ... Вѣрѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Вѣ сѣла жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто :

До дѣвѣтѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 А прѣмѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 И прѣмѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто

Вѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто,
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто

Мѣрѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто,
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто —
 Же жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 И прѣмѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...

Вѣрѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто,
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...

„Анто, жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...

Вѣрѣ жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто...

Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто
 Анто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто жѣсто —

Въ тъмнѣ нощъ по нѣко вѣдѣмъ вида.
"Тотъ портъ въ кудата на стѣна!.."

Въ изустни говори нѣкога те не бърка⁽¹²⁾
бѣрай, лудо, тамъ годинъ хорва!

Plutonium sora nprunca u el cona -
Ha nprun nprun u nprun...

Питерс Странь — и где ты была?
— Омарь стоишь как ~~и~~ восточного Каула

Дно вече вотаа утјана вооз неbesн
Бурл дожделива попила опра ...
Потнуе, зашто ти ти нѣмаша унесет
Касва мисоль оше ти оше раздири?..

Забрави ти първа и дойди на себе! —
Всичката горделивост, всичката му стопанчествина...
Чувствуй аз покаяние и бже отъ тебе
Помощта за оня едничайт кандидат!.. (13)

Къзманъ кучергаринъ . . . Славенъ отъ южана
 Намето му стигна въ Кавказъ и въ Грузини!
 . . . Ехъ та туйъ и гледица . . . истинъ не познава
 — Пъсента поужава делябанъ гледицъ!

"Али, борзене се — избуха
Арандита кривата —
Кавра Кривата се нпртнема,
Кавра нунд жасана . . .

— Гля, гля деди Мура
Приближен се до букаса
Миг да вуйнѣхъ кака се дава
Върота пунѣхъ отъ кокаса
За нѣтъ села ерѣвъ ти панацаиъ

Борк глама мн рѣбура
 Гора мѣ масанд
 Ронъ и Рызматъ Раура

Не съм баба, ни жена нвсв,
 Та протиниса да протина
 Не съм задъх у прага

И от теб да се уклата!...

Али то бере пачуток мисла
Всесвіт юсти дитина и наба —
Старі юсти юсти юсти юсти юсти
Почуток сладо, сладо и юсти

За мінута кратка и юсти юсти,
В юсти дитина юсти юсти —
Юсти юсти юсти юсти юсти
Всесвіт юсти да юсти юсти.

Млади юсти на камені юсти,
Юсти юсти юсти юсти юсти.

Юсти юсти юсти юсти юсти,
И юсти на юсти юсти юсти...

Юсти юсти юсти юсти юсти,
Юсти юсти юсти юсти юсти.

Мавна юсти юсти юсти юсти,
Юсти юсти юсти юсти юсти —
За юсти юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти юсти:

Юсти юсти юсти юсти —
Юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти

Юсти юсти — юсти юсти,
Юсти юсти юсти юсти
Али юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти

Юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти,
Юсти юсти юсти юсти...

Юсти юсти юсти юсти юсти,
Юсти юсти юсти юсти юсти...
Юсти юсти юсти юсти юсти юсти
Юсти юсти юсти юсти юсти юсти.

И то вужнаг сланиха прозори,
Злуота настана до висока кула —
Туча-тант напатоа задрмироа двори
Оде не задрманав свирн караула.

Видеть пластинки сие Марсел...
Отдалась с слуха вето на друга
Матвей тауэ арамауе и изментам мид
Корутимо, вето Корабь измента

Вън и поемента изъ върхути бѣга,
Облачета лени по себе се боркатъ —
Редомъ — наредени въ кулата на бѣга
Истатъ застанъ нѣдъбо въркатъ.

¹Ручега западно. ... минута настане
Ового биту светине по гавриту ризи-
вудом задржани пори и балкати
Полупоникти мачи на глава на жури.

21 - Октября 1904 г.
г. Вятка.

Notizen.

- [illegible]

7) Албанците, макар и во своја област да извршувале монархичкиот - кнежевски се судат и нивна војна слобода.

8) Војен законите кај албанците нива и кулама си застават, што доведува до забелешките на нивните.

9) Албанците ~~најчесто~~ сираци се кај табулата и посливита. Можеби и особено ввршат за ред.

10) Добра - у доброт на албанците - добра.

11) Поглобено отмиштение у албанците е пророчно. Воведо убивањето се смета за "една перка". Овде убивањето - што крвот и н. н. раздвојувањето - постојат крвот.

12) Натрива, којшто се смета за убство оној еден еден монархички доверливи у друга, у постојат се смета за вештина и се се протрпа спротивно кнежевски урвину оној сираци и монархички, а се доведе постојат е брано оној и оној, оној редно кула убивањето нивна.

13) Албанците постојат војноведо и у државите тајно и не е утврдено у нивна е војноведо наредоној реон, којшто у се протрпа како крвот, нив нивна војно дојно нив нив.

14) Маме и Мозум - албански обичаи тајно оној Маме, може крвот - војноведо во слободата си.

П. П. П. П. П.

П. П. П. П. П.

П. П. П. П. П.

24. E 905.17

(пој. Ревизија)

Албански Легенди (Арсени Йовков)

Гости (Албанска поема)

Живота на албанците, може да се каже, малко ни е познат.

Като изключим ежедневната преса, която го зачеква само колчем дойде думата за политика, желающия да разбере характера и бита на този народ остава пред една тъмна мъгла, из която се скрива и минало и настояще. Населяющ, голема част от нашия полуостров – ний малко сме могли да го опознаем и като съсед. А това е защото канарите на Албания и до днес не искат да чуят за пара и локомотив, защото албанецът, отраснал всред суровата природа, е поставил своята неприкосновена волност по-горе от всякакви правила за живот.

Бесен и отмъстителен, див и жесток, какъвто го чуваме всеки ден – този народ има качества, пред които понятията за честност, верност и гостоприемство благоговейт, както никъде другаде, и, което е по-важно този народ има поезия дивна и величествена, както скалите на Шара – бурна и многостонна, както гърдите на Дрина. . .

Авторът на тая поема, който е живел като албанец и е пирувал из техните кули, не е могъл да не се възхити от техната поезия плод, на което е настоящата поема, българският език обаче далече не позволява да се подражават свойственостите на тая поезия и за по-добре, аз я писах в духа на нашите народни песни, без да накърня с нещо албанският ѝ отенок.

А за да не остават тъмнини, придружих я на края с кратки обяснителни бележки.

Авторът.

Гости **(албанска поема)**

Как? . . . Една ли буря Малесия знае? . . .
– Боже и до вчера каква бе потреса! . . .
Ала днес Извири много се не мае
Гости у дома до вечера калеса. . . .

Рам - Извири – леле гиди славно име,
Кой ли край далечен него не познава,
Дето по горите и лете и зиме
Пет години скита кръв да отмъщава?

Де го не пречаквал пролетос балкана
Де не се носила славата му стара,
Когато самия насрещу Султана
Две хиляди души преко Дрин подкара.

Кулата му брои деветстотин ути
Негови юнаци – юнаци за беса
В цели деветнайсет села най-прочути
Десницата му е закон на намеса

А имот неброен – силата му влада
От години време равнища широки
А кой ли не помни кръвната му свада
Заради онези кули най-високи?

Четири сина – четири сокола,
Всичките безгрешна лика на баща си,
И най-малкият лани в планината гола
Със вражески кърви ножа си наква

Приятел много – всеки ден на два дни
Домът му пречаква гости многобройни
От далеч запотен и пътника гладни
Спира се да вкуси кравите му гойни.

Ала днеска гости важни той покани,
Бегове прочути и другари знатни –
От двадесет кули гости най-отбрани
Вечер ще му идат със дружини ратни.

Още от зарана заповед издаде
Всичкото да бъде стъкмено готово. . .
Скокна момок бързи, огнове накладе –
Задимеха черни огнища от ново.

Ето сам Извири със нога почука,
Нещо ли му скимна, мисъл ли, какво ли –
Тежко се приведе, натъкми чибука
Дворове широки сам да обиколи. . .

Гордо му се мета тежка фустанела,
Подир него свита боязливо крачи,
Плахо го поглеждат от кулата бела,
На крака му стават слуги и готвачи. . .

Задимели двори – врева, шум се дига. . .
До огнище вакли овни незаклани
Тичат потни момци. . . горе на верига
Кипат и къркорат котли и казани. . .

В мъгли се обвива Кораб беловласий,
Ей над Малесия тъмна нощ припада –
Окървавен запад, деня дето гаси,
Мудно е обзарил Шарова грамада. . .

Шумно беше, шумно в беговите кули. . .
Буйно запламтели огнове из двора
До врати широки двайсет караули,
Будни, незаспали, вардят без умора.

Горе ред – поредом стаи осветени,
До вратите видят шарени картини –
В бели фустанели, сърмени премени
Гостите пируват ведно с домакина.

И ето той викна целата си свита,
Низко се поклони млади тамбурджия –
“Драги мои гости – домакинът пита,
Помните ли вие, кога бех делия? . . .

Пустата тамбура. . . де не се е чула,
Тя бе мойта слабост, кога бех делия...
Драги мои гости, в тази стара кула
Нели за веселе сме събрани ния? . . .

Знайте ли в горите, в студове и буря
Как са ми свирели весели другари?
Призвекна юнако медена тамбура
Пак да те послуша домакинът стари

Завърте се момко. . . под мишница яка
Унесен удари струни кършеливи
И кат волно пиле още не дочака –

С гърмелива песен кулата удиви.

—

Пукна пушка от пусия
Юнака удари
Вижна жално млад делия. . .
“Дръжте се другари!” . . .

В Бога вера. . . ах дружина
Пушка ми е здрава. . .
Тъжи майко, тъжи сина
Що се отпращава

Пет куршума още в ръка
“Ги земете братя –
Който жали млад юнака
Нека да отплатя! . . .”

Викна жално млад делия
“Дръжте се другари!” . . .
Втора пушка от пусия
В сърдце го удари.

—

Дремат стари гости, дреме домакина,
На уста му дими чибука привесен
“Браво, браво момко” – викат неколцина,
Тебе дар се пада зарад тая песен

– Много съм я пеял. . . и пак ми се иска
Обади се други из голема врева –

Извири, Извири, слава малесийска,
Ами твойто име кой ще да възпева?. . .

Момко, ти не спирай. . . карай както треба
Домакину чест и почест горделива. . .
– Пак пристъпи момко, под ръце я граба,
Гостенинът викна песен по-кретлива.

Сбор се сбира в Малесия
Старци и юнаци
Сбор се сбира – да ударат
Пашови конаци

Който нема своя пушка
С огън да напада. . .
Скокна сам пашата, прати
Вест във Цариграда

Що е живо, що е куцо
За мене се сбира
Бързай царе, цар – Султане –
Как да ги умира? . . .

Зачернеха черни войски
Сам паша ги води
С девет топа ще прескочат
Утре Дрински води.

Екна тъпан в Малесия,
Навързаха беса. . .
Чу пашата, се уплаши,
Гости ги калеса.

Гостенинът млъкна. . .млъкна тамбурата

А Извири цел от радости сияе. . .

Ах, и песента му – песента позната

За която мало и големо знае.

Та кой ли не помни, когато самия –

Първи главатарин над вси главатарии –

С пет хиляди души, цела Малесия,

Пашовите кули реши да удари? . . .

Славно бе туй време . . . и голема свада

Целата планина той я обиколи. . .

Две недели цели чак от Цариграда,

Падишахът мирна молба му се моли

Дрънкат чаши. . . всички смеят се, хортуват

Трапезата богата, ето вече им се ставя. . .

Веселите гости пият и пируват –

Домакинът пак за песен ги залавя.

И ето веднага громко се прогласи

Песен жаловита всичките запеха. . .

Редом наредени трима тамбураси

Заедно с всички звонка я поеха. . .

Тежко, тежко кой изгуби

Другаря си верен в боя –

С колко сълзи зарад него

Ще полива пушка своя!

Оставете ме на мира –

Имам дума от пиленцата. . .

Вчера, брате ми убиха

Пръв приятел във гората. . .

Тежко, тежко кой остане
Без душата си любима –
Тъга никой му не знае,
Никой му страха не има. . .

Пушка кой ще му подкрепи
Щом кат болест го наближе
Вода кой ще му поднесе
Куршум като го прониже?

С него птиците не пеят
Ни гората пък го любя. . .
Тежко, тежко кой във боя
Верни си другар изгуби!

Жално я извива медена тамбура,
Ту гласа понижи, ту силно подкачи. . .
Ала там защо ли, хванал чифт кубури,
Един гостин стари мълчеливо плаче?

Ах, да се не види, памет да порази –
Как не се досети некой зарад него
Нема и година още от тогази
Първи си приятел в кърви как виде го. . .

– Нищо, нищо. . . пейте весели другари –
Да ги успокои гостът се накани –
Нели зарад песни и млади и стари
В тая знатна кула ние сме събрани?

Моя пръв приятел, Бог вече го прости,
Вечно ще го жаля и ноще и дене. . .

Ала пуста старост. . .Ах, любезни гости
Нека синовете плащат зарад мене. . .

Врева се подигна. . . в кънтежа на пирът
Нощта мълчалива вслушва се отвънка,
Разговори, врева, смехове не спират
И пак екна песен с тамбурата звънка

Що сън снощи си сънувах
Ой ти тебе, Сул - Синане,
Пушка некой ми прескочи –
Има нещо да ми стане

Още дума не изрекъл
Тресна пукот из зад бука –
Тежко мене момък викна
И повали се от тука. . .

Но ето вратата бърже се отвори
Влиза стара майка – стара домакия
Шарена шалнея на глава отгоре
Гордо е развела чак до половиня

“Добре дошли гости, викна тя, одавна
Весела ви песен как не съм почула. . .
Дано до неделя след победа славна
Господ ви събере пак във тая кула.

И полека тя им се поклони честно,
Леко се усмихна, нещо й похрумна –
В нейна чест веднага гости отдесно
Песна прогласиха гърмелива, шумна.

Тръгна пак дружина преко Дрински води
Надалеч по обир пролетен да ходи

Месеци минават, чака майка стара
Тоз път какво ли син ѝ ще докара

На година стори, от както в зандана
Нито един пленник вече не остана

Под висока кула чу се нещо рока. . .
На камени порти некой виком хлопа

Бърза стара майка, врата се отвърща,
Сина до гърдите радостно прегърща

А синът и влиза. . . той е гол като хурка
– Вместо пленик – булка, хубава гяурка

Радостлива майка гостите поглежда,
Радостен Извири дими със чибука
И веднага нещо той намуси вежда. . .
Скоро девет слуги да се найдат тука

Нов се шум подигна – влизат верни слуги
Бърза полет чинат многобройни внуци,
Сноват из вратата един подир други,
Пълнат и нареждат дългите чибуци

Ала млади момко за какво ли свира
Вдаден, из прозора някъде унесен?. . .
– Та, ах драги гости, какво да ви свиря
Гледай, че забравих моята си песен;

Кой ли арнаутин без тамбура може,
Кой ли не заспива от гласа й, Боже!

Старец си я има у бащини двори
Хайдутин я носи преко девет гори

Младенец я слуша над своята люлка,
С нея се венчава момък зарад булка

Тамбура, тамбура подари ми, Боже,
Кой ли арнаутин без тамбура може

Браво, браво – тъй те иска домакина,
“Обесници, лейте за да пие момко!”. . .
Недочакват време, от страна двамина
Веселяци гости викнаха по-громко:

Пушки пукнаха на двора –
Слезна майка на врата. . .
Леле, майчина изгора! –
Плесна от ръцете тя
Плачи, майко, плачи. . .
Плачи, сърце, плачи. . .

Твоя син е майко клета
Син ти падна кат юнак. . .
Хей, камата му облета
С кръвите на черний враг. . .
Плачи, майко, плачи

Плачи, сърце, плачи

Бог да прости – всеки рече

Пияници първи те –

Кое живо надалече

Днес от тех не пропище?

Плачи, майко, плачи. . .

Плачи, сърце, плачи. . .

Майко, кой ли не изплака

Сина ти, юнака пръв! . . .

– Майка впусна се – юнака

Да целуне в бузи – кръв

Плачи, майко, плачи

Плачи, сърце, плачи

Млъкната певците – във широка стая

Веднага се нещо тишина възцари

– Та, ах колко чудна песен беше тая

Знайте ли я вие, драги ми другари? . .

Нуредин делия – той беше юнака

Що с куршум ударен кръвта си отплати,

Цела Малесия горко го изплака,

До като до гроба черен го изпрати

– Ех та как не помна – се обади втори,

Нели и аз рана имам от тогава?

Ала ето пак се вратнята отвори –

Свита от девойки там се появява

Леко се усмихна домакинът стари

Чашите си пълни гостите поеха –

Сред голема-врева тамбура удари

И момите вкупно песен им запеха

Нашите юнаци
По гурбет не ходят
Нашите мъжаци
Волове не водят. . .

Хей разкиоти се домакиня стара,
Посмея се нещо на момите млади. . .
– Луди, на те знайте песен как се кара,
Момковата пушка дано ви угади! . . .

Разговори, врева. . .стаята е димна
Чибуците димат, димат неуморно. . .
Недочаква момко на момите кимна –
И насмети всички викнаха повторно:

—————

Младий арамия ракия не пие
Младий арамия при жени не спие. . .

– “Добър път, юнако, хай върви със здраве
Бащини си думи нивга не забравяй. . .”

Който за ракия арамия става,
Пушка и кубури лесно си продава

Който по жените си очите свива,
Лошото по него всекога отива

Добър път, юнако, хай върви със здраве,
Бащини си думи нивга незабравяй. . .

Дремат стари гости, дреме домакина –
Горделиво пипат сребрени кубури
А полека вънка светла месечина
Гасне и се скрива в облаците – бури

И ето, че бързо тъмнина попадна
През прозора сетен зрак изчезна вече.
Турско е небето. . . полунощ е хладна –
Изведнъж молния облаци разсече

Кучета из двора жаловито лаят,
Верни часовой надалече свират. . .
Кътни цела кула – гостите играят,
Подови широки тресят се от пирът

Плиска вънка, плиска полунощна буря. . .
Момко, дали не си в нея ти унесен?
– Мета млад делия драгата тамбура
Хрипва да играе със по-нова песен

Тъпан бие в Дибра града
Турчи се гяурка млада

Горд възседнал млад делия
Тупа коня в узенгия

И на коня все се мести,
Па обръща се навести:

“Ой девойко белолика,
Чуиш ли свадба що се вика

Що ли, що ти е по-милу –
Дрино Гяурско плашило

От селото до пазаря
Цел ден волове що кара –

Ил делия като мене
В свил-долама смил премена

С чифт кубури на пояса
С конче, що се недовтаса?

...Тъпан бие в Дибра града
Турчи се гяурка млада.

Тресна втора молния. . .за миг един кротък
Сплашени момите погледнаха вълна –
Ей далеч, далече през прозора татък
Кърчина се мерна като мрежа тънка

А юнака млади, свиря и не спира –
Бесна и сърдита буря му приглаша. . .
Радостен, расменен ето сам Извири
Дигна горделиво пълната си чаша

Драги мои гости зарад ваши врази
Сила и юнаци Бог да ви подари. . .
Ала тази вечер, тази вечер ази
Само песни искам от моите другари!

Пейте че до утре що става – не зная:
Двамата ми сина скитат по горите. . .
Хей, а вий оттатък Синан - Веш и Кия
Що сте умълчали, сгушени, сърдити? . . .

Тежко се подига чифт кубури фата –
Развърте Извири свилена долама,
А смейшком от десно с чаши във ръката
Гърмовита песен прогласиха двама:

Буюкбашин на бел кон възседе
Триста души низами поведе
Прах се диха по друмище морно
Право тегли на бачило горно

– Млад овчарю – остра сабя имам,
Право казвай, че глава ти зимам –
Право казвай преди зори дали
Арамии тука не минали? . . .

– “Смрът си имам – за лъга я меня,
Снощи взеха три вакли овена. . .
Прав им беше Рам-Дука юнака
И тръгнаха право из букака

Коня тупна буюкбаш делия. . .
Чакай, чакай върла арамия!. . .
Па в пусия метна се зад бука –
Ей три дена пушка, как се пука.

Карайте де още – викнаха двамина,
Що ли се запрехте, песента е ваша –
Пейте за да видим накъде замина
Потерята със своя храбър булюкбаша

Или, ха, да видим кой ще се надвие –
Ние от към лево и вие от десно. . .
Гръмна. . .тамбурата бие ли, та бие –
Бучат сводовете още по-потресно:

Черен мътен Дрин приижда,
Тътен тътне от далеко. . .
“Хей другари. . . не се вижда –
Как да минем ний отпреко? . . .
Булюкбашин сам от вчера
Как ни гони в сън не мига. . .
Тръба свирна. . . ах потеря
Милий Боже, ни настига! . . .
. . . И поведе юнак лесен,
Във водата стъпи вече –
Плисна Дрин сърдит и бесен
С мътри води ги повлече. . .

Пеят будни гости – дерат се гърлата,
Дреме млади момко над тамбура звънка
– Изведнъжка врева некаква позната. . .
Викове и ропот чуха се от вънка. . .

Втурна се службашин бързо из вратата –
Син ти, Рам - Извири громко проговори,
Здрав и жив се връща син ти от гората
С пленик подир себе – доизрече вторий.

Сепва се старика, сепва се и скока
Дълга фустанела тежко се обърна –
Не пристъпил още, на врата широка
Сина си хайдутин радостно прегърна

“Синко, девет пъти те сънуван вече –
Два пъти във кърви лежеше на рида. . .

Синко, и сега пак щастието рече
С целата дружина жив да те вида!

. . . Плаче стара майка, прегърнала сина –
Всичките здрависват госта прелюбезен
В радостта забравен вече домакина
Ей самия викна гърмелива песен:

—————

До девет кули страшни грамади
Алит Колоша дига на рида,
А три години както ги гради
И три ще минат дор ги дозида

Ей ой ти тебе, Алит Колоши,
Що дигат кули толкоз високи –
Моята пушка ли те тревожи
Та се ограждаш с стени широки? . . .

Три кърви имам за да взема,
Пет сина имам като соколи –
Ще те намера, тъго голема
И преко тия зидове голи. . .

Спре Извири. . .поглед хвърли на широко,
Гърмогласна врева песента причака. . .
Ала там защо ли вмислен на дълбоко
Млади пленник сълзи рони по-полека?. . .

“Плениче, не плачи – майка или татко
Скоро ще ги видиш; викна му стопана. . .
В чест на моите гости, плениче, о братко
И тебе за гостин тая вечер кана. . .”

Свобода ти давам. . .волен си кат птиче
– Я вдигни сега ти тая пълна чаша!. . .
Браво, браво, браво – изгърмиха всички. . .
Викнаха момите, викна тамбураша.

Пленик бега от бегова кула
От де ли девойка го дочула –

В тъмна нощ по него виком вика:
“Бегай горе в кулата на стрика!...

В чужди двори никой те не бърка
Бегай, лудо, татко дори хърка!. . .

Пленик бега припка и се сопа –
На порти широки ей потропа. . .

Пленик бегам – имате ли беса?
– Стар стопан кат гостин го калеса.

Ето вече вънка грейна свод небесен,

Буря дъжделива пополека спира. . .
“Плениче, защо ли ти мълчиш унесен,
Каква мисъл още ти сърце раздиря?. . .

“Забрави ти мъка и дойди на себе! –
Викна горделиво, викна му стопана. . .
Чуеш ли аз искамъ е сега от тебе
Песента за оня Кузман капидана!. . .

Кузман кусердарин. . .Славен бе юнака
Името му стигна в Мат и Люзумия. . .
. . .Екна шум и глъчка. . . гостин не почака
– Песента подкара делибаш гидия:

“Хей, вързете се – извика
Арамия на кервана –
Каур Кузман се преметна,
Камен пусия захвана. . .
– Ела, ела дели Мура
Приближи се до букака
Ти да видиш как се дава
Верна пушка от юнака
За пет села кръв ти плащам,
Воля двата ми кубура
Нека чуе Малесия
Кой е Кузмана Каура
Не съм баба, ни жена пък,
Та престилка да препаша
Не съм заяк у гората
И от тебе да се уплаша!. . .

Ала ето вече полунощ минава

Веселите гости дремка ги налега –
Стар единий гостин, клюмнал морна глава
Полусънен сладко, сладко се изтега

За минута кратка се изсмеха всички,
С чибука дълъг бутна го другарът –
Редом наредени весели момички
Весело поеха да го договарят.

Млади юнаци на камен мерат
От девет кули момци се берат

Хем с око мерат, хем не умеят
И пак на деда всички се смеят. . .

Кипна сърцето старец у стари
Грабна ли пушка – камен удари.

—

Шавнаха момите, млад службилян влезна
Стана стара майка дарове да дава –
За последен път и гостите любезни
Гръмнаха задружно песен величава:

Домакин си кули има –
Бог така поиска
Домакин си беса има
Беса малесийска

Домакине – стара кула,
Камена направи
Ала в нея окол нея

Щастие и слава

Божа помощ на чедата
Що скитат в планини
Здрав, здравувай, домакине
За много години. . .

Кулата затихва, тишина е вълка
Будна месечина, върхове огрева. . .
Тук-таме сънливо тамбурата кълка
И заглъхват бавно смехове и врева.

И ето веднага сгаснаха прозори,
Глухота настана до висока кула –
Тук-таме нататък зад широки двори
Още не задремал свиря караула.

Спят планините, спие Малесия. . .
От далеч се слуша ехото на Дрина,
Татък над грамади е изтегнал шия
Горделиво, волно Кораб изполина

Ей и месечина из ведрини бега,
Облачета леки по небе се бъркат –
Редом-наредени в кулата на бега
Гостите заспали издълбоко хъркат.

Кучета залаят . . . тишина настане.
Огън нейде светне по далечни кули
Спят задремали гори и балкани
Полунощни шапки на глава нахлули

21 Октомври 1904 г.

Варна

БЕЛЕЖКИ:

- 1) Малесия – планинска област в Албания, която се простира зад реката Черни Дрин. Тя е прочута със своята непокорност на Султана, както и със събитията, които ежегодно се разиграват в нея.
- 2) Дрин – р. Черни Дрин
- 3) Ута – албанско название на пушката мартина, на която арнаутите имат най-големо доверие.
- 4) Момок - служащ при чифлик, кула или манастир.
- 5) Кораб – най-високата Шарска планина подир Люботрън, която има величествен изглед със своите зъбести чуки.
- 6) Прескачането пушка – албанците считат за неприятелство, или лошо предзнаменование. Подобна постъпка често години се отмъщава с куршум.
- 7) Албанците, макар и в някои области да изповедват мохамеданството – никак не се булят и имат голяма свобода.
- 8) Всеки знатен хайдутин има у кулата си зандан, дето държи заловените пленници.
- 9) Албанската страст към тамбурата е пословична. Те имат и особени вервания за нея.
- 10) Дибра – гр. Дебър на арнаутски – Дибра.
- 11) Родовото отмъщение у албанците е прочуто. Всеко убийство се смета за “една кръв”. Две убийства – “две кръви” и т.н., раняването – “половин кръв”
- 12) Пленник, който сполучи да избега от една кула и потърси закрила у друга, у последната се смета за гостин и не се предава срещу никакви жертви от страна на стопанина, ако даже последния е брат на оня, от чиято кула избегал пленника.
- 13) Албанците почитат юначеството и у другите народи и не еднаж у тях са възпевани македонски герои, които са се прочували като кърсердари, или юнаци в некой бой из горите.
- 14) Мат и Люзумия – албански области на запад от Малесия, тоже неприкосновени в свободата си.

(род. Севлиево)

Преписала Д. И. Контева

гр. Варна,

24.05.1905 г.